

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

PERSONAL QUALITIES OF A TEACHER AS A PREREQUISITE FOR PROFESSIONAL SUCCESS OF A FUTURE TEACHER

У статті акцентується увага на важливості переосмислення та формування нової парадигми вищої педагогічної освіти України, формування суб'єкт-суб'єктних відносин, де основна увага зосереджена на особистості викладача вищої школи, який володіє специфічною сукупністю психологічних особливостей професійної поведінки, поглядів, думок, професійна діяльність якого потребує певних особистісних, професійних, соціальних, психологічних якостей. Саме особистісні якості викладача підкреслюють його індивідуальність, завдяки якій кожен викладач представляє собою унікальну і гармонійну особистість, здатну успішно вирішувати поставлені освітні завдання та забезпечувати професійну успішність майбутніх вчителів.

Здійснено аналіз сучасних поглядів на класифікацію професійних та особистісних якостей сучасного викладача. Покладаючись на отримані теоретичні результати нами проведено дослідження, спрямоване на визначення найбільш значущих особистісних якостей викладача, які, на думку студентів, забезпечать їм професійний успіх. У дослідженні узагальнено результати отримані на основі теоретичного аналізу, спостережень, анкет, бесід зі студентами, що дало можливість проаналізувати погляди студентів щодо виділення особистісних якостей, які є важливими та які недопустимі у педагогічній діяльності. Зазначається, що студенти співвідносять свою поведінку, дії та професійний успіх в різних ситуаціях навчальної діяльності з особистістю та професіоналізмом викладача, де вагоме значення вони віддають особистісним якостям викладача.

Доводиться думка, що притаманні індивідуально-психологічні характеристики викладача (високі моральні якості, оптимізм, гуманізм, доброзичливість, зацікавленість, товариськість) відбиваються на його поведінці, а також у ставленні до предмета, який він викладає, до студентів, що в свою чергу впливає на їх подальшу професійну успішність.

Обґрунтовано необхідність розвитку професійно-особистісних якостей викладача для забезпечення ефективності сучасного педагогічного процесу, побудови індивідуального освітнього маршруту та професійного й особистісного розвитку майбутнього педагога.

Ключові слова: викладач, майбутній вчитель, особистісні якості, освітній процес, професіоналізм, професійний успіх.

The article emphasizes the importance of rethinking and formation of a new paradigm of higher pedagogical education in Ukraine, the formation of subject-subject relations, where the main focus is on the personality of a higher education teacher who has a specific set of psychological features of professional behaviour, views, opinions, whose professional activity requires certain personal, professional, social, psychological qualities. It is the personal qualities of the teacher that emphasize their individuality, thanks to which each teacher is a unique and harmonious personality, able to successfully solve educational problems and ensure the professional success of future teachers.

The modern views on the classification of professional and personal qualities of a modern teacher have been analyzed. Based on the theoretical principles, we conducted a study aimed at determining the most significant personal qualities of a teacher, which, according to students, will ensure their professional success. The study summarizes the results obtained on the basis of theoretical analysis, observations, questionnaires, interviews with students, which made it possible to analyze students' views on the selection of personal qualities that are important or intolerable in teaching. It is noted that students correlate their behaviour, actions and professional success in various situations of educational activities with the personality and professionalism of the teacher, where they attach great importance to the personal qualities of the teacher.

It is argued that the inherent individual psychological characteristics of the teacher (high moral qualities, optimism, humanism, friendliness, interest, camaraderie) affect their behaviour, as well as their attitude to the subject they teach and to the students, which in turn affects their further professional success.

The necessity of developing professional and personal qualities of the teacher for maintenance of efficiency of modern pedagogical process, construction of an individual educational itinerary and professional and personal development of the future teacher has been proved.

Key words: teacher, future teacher, personal qualities, educational process, professionalism, professional success.

УДК: 159.923:378.011.3-057.175:378.011.3-051
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2022.36.20>

Білозерська С.І.

к.психол.н.,
доцент кафедри психології
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

Мащак С.О.

к.психол.н.,
доцент кафедри психології
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Питання модернізації сутності, змісту й структури педагогічного професіоналізму та особистісних стратегій досягнення професійного успіху є сьогодні глобальною проблемою. Адже професійне існування людини, зазвичай, відображається в її професійній поведінці та світогляді, що передбачає оволодіння спеціальними знаннями, уміннями, способами мислення та діяльності. На всіх ета-

пах професійної педагогічної діяльності, саме розуміння викладача як самоорганізованого суб'єкта, актуалізує нові вимоги до його професійних і особистісних якостей та підготовки майбутнього вчителя, як професіонала. Особистість викладача є і системоутворюючим фактором професійної успішності майбутнього вчителя, бо його діяльність спрямована на використання своїх знань та професійного й життєвого

досвіду для збереження психічного здоров'я, психологічного благополуччя особистості студента, як найвищої цінності педагогічного процесу.

Однак на сучасному етапі розвитку вищої освіти досі залишаються необґрунтованими теоретичні та психолого-педагогічні особливості професійної успішності студентів у вищому педагогічному закладі та ролі професійно-особистісних якостей викладача у її формуванні. Це свідчить про актуальність проблеми – з'ясування сутності професійної успішності майбутнього вчителя, яка представляється можливим через вивчення особистісних якостей викладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи особистісні якості викладача, доцільно звернути увагу на теоретичні висновки С. Максименка про те, що «особистість являє собою складну систему, що саморозвивається. Для того, щоб вивчати саму особистість, ми повинні створити такі методи та форми навчання, які б не переривали та не зупиняли її штучно, а викликали, співіснували з нею. В ідеалі це співіснування за принципом зв'язку: ми повинні дати можливість індивіду (об'єкту навчання) вільно функціонувати та розвиватися за своїми законами, але водночас надати йому керовані можливості (природні та соціальні), підпорядковані емпіричній фіксації та перевірці» [8, с. 12]

У наукових джерелах [1; 3; 4; 5; 12] існує безліч класифікацій особистісних, професійно важливих якостей викладача, актуальність яких постійно змінюється. Деякі дослідники поділяють їх на професійно-педагогічні (професійно важливі) якості, скоріше схожі на здібності, та особистісні. Так, К. Гнезділова поділяє особистісні якості на моральні (гуманність, чесність, порядність), загальні (соціальна спрямованість, поведінка, мотиви, ціннісні орієнтації), вольові (самостійність, незалежність, діяльнісні), інтелектуальні (логіка, об'єктивність) та емоційні (саморегуляція) [6].

А. Маслоу стверджував, що ефективні викладачі характеризуються загальною орієнтацією на актуалізацію, вони, як правило, тепло ставляться до людей, проявляють автентичність, емоційну підтримку, щире співчуття до студентів [9, с. 288].

Е. Бернс описав необхідність оволодіння викладачами наступними важливими якостями, які важливі для його ефективної професійної діяльності: 1) прагнення до максимальної гнучкості; 2) здатність до емпатії; 3) вміння надати особистісну підтримку; 4) створення гармонійного освітнього середовища для самосприйняття студентом; 5) конструктивна взаємодія, сприятлива

атмосфера спілкування зі студентами; 6) емоційна врівноваженість та стійкість, впевненість у собі, життєвий тонус [2].

Перерахування можна продовжувати практично без обмежень: точок зору на те, які особисті якості важливі для викладача, стільки ж, скільки авторів, які розглядають цю тему. Така різноманітність точок зору зумовлена нескінченністю властивостей самої особистості, складністю явищ педагогічної діяльності, різноманітністю особливостей перебігу педагогічного процесу, множинністю і варіативністю дій і операцій педагогічного процесу, відмінністю теоретичних підходів до розгляду особистості, а також, як стверджує Є. І. Рогов, «залежністю особистісних якостей викладача від суспільно-історичних умов» [10, с. 62].

Основні риси особистості викладача, які представлені в характеристиці вчених та відображають його соціально-моральну, професійно-особистісну спрямованість, можна об'єднати та виділити чотири базових компоненти:

- вільна особистість, яка здатна до самовизначення у світі культури;
- гуманна особистість, яка з любов'ю ставиться до інших;
- духовно багата особистість, яка має високі духовні потреби;
- творча особистість, мисляча діалектично, яка проявляє творчість у всіх сферах життєдіяльності.

Поєднання вказаних компонентів виступає єдиним можливим варіантом реалізації особистого та професійного потенціалу майбутнього вчителя, який на думку Glazerman S., Isenberg E., Dolfin S., Bleeker M., Johnson A., забезпечить йому професійний успіх та можливість кар'єрного зростання, що відображає вертикальну модель педагогічної взаємодії [13]. Поряд із вертикальною моделлю, вченими аналізується і динамічний підхід до розкриття особистого та професійного потенціалу майбутнього вчителя, де вагому роль відіграє особистість викладача [14].

Як бачимо, як вітчизняні, так і зарубіжні науковці підкреслюють, що особистісні якості та риси викладача є гарними провісниками майбутньої професійної підготовки та професійного успіху, розвитку й формування особистості майбутнього вчителя. Викладач, як особистість, відображає не лише бажання, наміри, потреби, а й розвиток внутрішніх сил, здібностей, свідомості. Він здатний впливати на навколишній світ і бути оцінений ним. Для студентів викладач вищої освіти – це не просто людина, яка транслює певну інформацію, а людина, яку хочуть наслідувати, вміє зацікавити,

захопити, повести. Це дозволяє стверджувати, що особистість викладача відображає такий розвиток, коли «вузький» професіоналізм (рівень здібностей) зливається з розвитком людини як особистості.

В.І. Леонова зазначає, що студенти всіх курсів бачать викладача як наставника, очікують від нього розуміння, допомоги та емоційної підтримки[7]. Не одержуючи цього, вони легко втрачають початковий інтерес до дисциплін, які вивчають, втрачають навчальну мотивацію. Саме тому, викладач вищої школи – це не просто транслятор знань. Його основне завдання полягає в тому, щоб залучити студента до навчального процесу, а не змушувати його брати участь у ньому. Потреба студентів у сприятливому довірливому спілкуванні з викладачами часто не отримує задоволення, що веде до формування підвищеної тривожності, нестійкої самооцінки, заважає професійному становленню і часто веде до розвитку невпевненості, зниження мотивації до навчання. Безперечно, що процес навчання ефективніший тоді, коли студенти хочуть навчатися у викладача. А хочуть вони вчитися у того, кого шанують, цінують та люблять. Саме викладач своїми особистими та професійними якостями здатний розвинути в студента потяг до пізнання, освоєння та отримання нових знань, розкрити їх ініціативність та творчий підхід до вирішення завдань, пробудити бажання працювати та любов до праці.

Якими ж якостями володіє викладач, який викликає пошану та любов студентів? Звідси випливає, що вирішувати цю проблему без урахування думки студентів, як головного суб'єкта освітнього процесу, представляється недоцільним.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування позитивних особистісно-професійних якостей вимагає від викла-

дача усвідомлення дій, що, у свою чергу, неможливе без рефлексії. З іншої сторони, щоб їх відображати, викладачу необхідно знати, які вимоги висуває до нього студентська аудиторія. Ми вважали корисним визначити, які соціальні очікування щодо особистості викладача сьогодні, як бачать образ сучасного викладача самі майбутні вчителі.

Нами проведено було опитування серед студентів 1-4 курсів ДДПУ імені Івана Франка. Студентам пропонувалося визначити ті якості й характеристики, якими, на їх думку, повинен володіти викладач. Серед запропонованих якостей були якості як особистісні, так і професійні. Також у студентів була можливість виділити і свої власні якості, які на їх думку є важливими та вказати ті якості, які недопустимі у педагогічній діяльності. В рамках нашого дослідження якості особистості викладача, ми будемо розглядати як синтез мотивів та способів поведінки викладача, як єдність його свідомості та поведінки. Свідомість проявляється та інтегрує інтелектуальні якості; керується та включає поведінку – моральні якості.

На основі аналізу наукової літератури та дослідження нами визначено найбільш професійно значущі та особистісні якості викладача вищого навчального закладу.

Аналіз якостей, показав, що особистісні якості викладача є для студентів більш значущими, ніж професійні. Так, з усіх перерахованих студентами позитивних якостей 64% були особистісними і лише 36% професійними. Це ще раз підтверджує твердження, що будь-який студент сприймає викладача в першу чергу як особистість.

Перше місце у ієрархії особистісних якостей студентами зазначено почуття поваги. Викладач, який знає та любить свою діяльність, захоплений своїм предметом, викликає щире почуття поваги з боку студентів, формує

Таблиця 1

Індивідуально-особистісні характеристики викладача

Параметри	К-сть, %	Ранг
Комунікабельність	15,6	6
Відповідальність за свою роботу, зацікавленість результатом	28,9	5
Помірна суворість, справедливість	14,5	7
Безконфліктність, доброзичливість, доброта	36,7	3
Оптимізм	36,7	3
Ерудованість та високий рівень духовної культури	10,8	8
Повага до студентів та до своєї професії	61,7	1
Тактовність, впевненість, артистизм	10,8	8
Чесність, відкритість	50,4	2
Спостережливість та уважність	50,4	2
Щирість та емпатійність	31,2	4
Уміння бути щасливим, любити життя,	31,2	4

у них високий рівень мотивації не тільки до пізнання самого предмета, але й багато в чому допомагає змінити їхнє ставлення до себе. Це відбувається як через освоєння навчальної дисципліни та набуття професійних знань, умінь та навичок, так і через механізм емпатії, ідентифікації студента з викладачем та наслідування його. Викладача, який любить свій предмет і поважає тих, кому він передає свої знання, хочеться наслідувати. Справжня повага до студента – це основа формування компетентної особистості у професійному, соціальному та культурному плані. Е. Фромм визначив повагу як «здатність бачити людину такою, якою вона є, усвідомлювати її унікальну індивідуальність»[12]. Тільки за такого підходу можливе формування професійних компетенцій на основі вищих людських цінностей: моральності, порядності, відповідальності, що як ніколи актуально у наш час.

На другій позиції – спостережливість, уважність та чесність. Важливими якостями психологічно розвиненого викладача є спостережливість та уважність. Уважність до того ж необхідна умова індивідуально орієнтованого дидактичного процесу. Спостереження допомагає в необхідних випадках посилити педагогічну дію, змінити технологію навчання, форму викладу матеріалу, підвищити інтерес студентів при зниженні їхньої уваги. Високий рівень спостережливості дозволяє виявити (на макрорівні) структуру та тип темпераменту, інтереси студентів для забезпечення продуктивної взаємодії при реалізації психологічного розуміння іншої людини.

Третє місце серед якостей, що оцінюються студентами найвище, зайняли безконфліктність, доброзичливість та оптимізм. Ці якості згадали 36,7% студентів. Четверте місце було віддано щирості, емпатійності, підтримці та допомозі з боку викладачів та умінню бути щасливим, любити життя, (31,2%).

П'яте місце розділи між собою такі якості як відповідальність за свою роботу і знання свого предмета, комунікабельність. Такий вибір дозволяє стверджувати, по-перше, що бажання натхненно працювати, самовдосконалюватися, займатись самоосвітою та саморозвитком, досягати професійного успіху спонукає викладача бути активним творчим працівником. По-друге, студенти, якщо відчувають, що кожне заняття з ними є для викладача не важким обов'язком, а задоволенням, відповідають йому взаємністю.

14,54% студентів вказали, як одну зі значимих для якостей викладача, помірну суворість, справедливість.

Також у відповідях були такі якості, як сумлінність, врівноваженість, відкритість, дисциплінованість та пунктуальність, привітність, рівнозначне ставлення до всіх студентів, володіння вміннями проектувати та конструювати заняття (5–7 % студентів), адекватність, лояльність, простота, наявність педагогічних навичок, володіння сучасними методами навчання (3,7% опитуваних), толерантність, ввічливість, душевність, культура, тактовність, впевненість, артистизм.

Всі респонденти називають у першій п'ятірці важливі, на їхню думку, особистісні характеристики: повага, спостережливість та уважність, оптимізм, комунікабельність, чесність, безконфліктність та доброзичливість, відповідальність та зацікавленість у результаті. Вказані якості, говорять про важливість орієнтації викладача на морально-духовні цінності, які мають вирішальне значення у здобутті ним авторитету, без якого ніяке навчання і виховання немислимі. Уміння втілити у життя моральні цінності характеризують рівень моральної культури, під якою розуміється дотримання всієї сукупності моральних норм поведінки, що установилися у суспільстві.

Водночас слід зазначити, що суб'єктивна оцінка студентів та їх вимоги до викладача зростають від курсу до курсу. Щодо рівня спілкування між викладачами та студентами, то останні віддають перевагу довірливому (27,2%), невимушеному (30,4%), захоплюючому (26,1%) та неформальному (16,3%) спілкуванню викладачів (рис. 1).

Наступне завдання, яке стояло перед студентами, це вказати якості, які негативно впливають на професійну діяльність. Під час дослідження властивостей, несумісних з викладацькою діяльністю, ми знову приходимо до розуміння того, наскільки для студентів важливі особистісні характеристики викладача.

Розглядаючи профілі особистісних характеристик, які на думку студентів є несумісні з викладацькою діяльністю, можна стверджувати, що більшість позицій поділяють між собою такі особистісні характеристики як: грубість, хамство, конфліктність; необ'єктивність, суб'єктивізм; зарозумілість, зверхність, залежність від настрою, байдужість, неповага, нерозуміння студентів.

Аналіз якостей, найбільш неприємних для студентів, показав, що гостро студенти сприймають особистісні негативні якості викладачів (76,3%), ніж негативні професійні характеристики (23,7%).

Також привертає увагу позиція «байдужість, нерозуміння студентів». Для забез-

Рис. 1. Рівні спілкування між викладачем та студентами

печення повноцінної інтерактивної взаємодії між суб'єктами педагогічного процесу важливим є подолання бар'єрів професійно-педагогічного спілкування. Тут слід наголосити на таких бар'єрах як інтелектуальні (різниця в рівні інтелекту, глибини передбачення й розуміння ситуації та проблем), так і емоційні (відмінності у емоційних станах викладача та студентів), що виникають у спілкуванні в системі «викладач-студент».

Найбільш неприємною якістю викладачів для студентів стала і зарозумілість (16,1%). Ця якість займає перше місце за згадкою у відповідях. Неприємна для студентів – нездатність чітко, цікаво донести матеріал (7,5% студентів) – 2-е місце. Третє місце розділили між собою неповага, несправедливість викладача стосовно студентів, схильність до переходу на особистісні характеристики (по 6,5% згадки у опитувальниках). Четверте місце за відповідями студентів зайняло слабке володіння матеріалом (5,4%). Приниження, байдужість згадали 4,3% студентів (5-е місце у нашому «антирейтингу»). Грубість, схильність вибирати улюбленців, необ'єктивність, безвідповідальність та небов'язковість відзначили 3,2% студентів. Неприйнятними для студентів виявилися агресивність, схильність до образ, недоречні жарти, читання лекцій з аркуша, вимога викладачем матеріалу, з яким студенти не були ознайомлені, неерудованість викладача (по 2,2%). Недовіра, схильність акцентувати увагу на недоліках студентів, втручання в особисте життя студента, непривітність, упередженість, схильність до моралі, нерозуміння, наявність шкідливих звичок, вживання нецензурних виразів, зневажливість, неадекватність, суб'єктивність, невміння добитися дисципліни, неповага до інших дисциплін та своїх колег (по 1,1%).

Індивідуальність викладача підкреслюють особистісні та ділові якості, завдяки яким кожен викладач представляє унікальну і своєрідну особистість, здатну

успішно розв'язувати поставлені професійні педагогічні завдання. Але при всьому цьому доброзичливість, в поєднанні з строгістю, цілісністю і високою вимогливістю до себе і навколишнього світу, глибокий професіоналізм, широка ерудиція та кругозір, вміння комбінувати традиційні та інноваційні технології, вміння бути прикладом у всіх своїх вчинках і діях, уміння керувати, навчати, виховувати, суворо дотримуючись норм етики та деонтології у вихованні майбутнього покоління вчителів, є основними ознаками викладача педагогічного університету. Студенти цікавляться викладачем, який має високу культуру, емоційну чутливість, емпатійний і толерантний, здатний творити добро, вірити, любити, творчо підходити до своєї педагогічної діяльності.

Таким чином, вирішальним фактором у підготовці висококваліфікованого вчителя, який спрямований на професійний успіх – це особистість викладача, його ідейно-науковий, психолого-педагогічний, морально-духовний і методичний рівень.

Висновки. Теоретичний аналіз наукових джерел та результати опитування дозволили зафіксувати такі результати:

- у студентів є чіткі очікування стосовно особистісних якостей викладача вищої школи;

- готовність майбутнього вчителя до педагогічної діяльності залежить не стільки від обсягу знань, якими він володіє, скільки від розвитку його емоційно-вольової сфери, процесів творчого педагогічного мислення, від формування професійно значущих особистісних якостей, педагогічних здібностей, які спрямовують його до професійного успіху;

- особисте відчуття професійної успішності, безумовно, пов'язане із зовнішнім оцінюванням процесу та результатів педагогічної діяльності, а також, від особистих якостей викладача;

- реалізація поставлених завдань з отримання на виході конкурентноспроможного

спеціаліста та сильної особистості насамперед залежить від якості діяльності викладача, який має бути справжнім носієм перерахованих вище якостей.

Виділені студентами значущі особистісні якості викладача, які характеризують розумову, емоційно-вольову, морально-духовну його сторону, впливають на продуктивність (успішність) професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя і визначають його індивідуальний стиль. Якщо студент в процесі професіоналізації націлений на успіх у подальшій діяльності, то це сприятиме гармонізації його життя, здоров'ю, молодості, довголіттю, щасливому сімейному життю, успішній соціальній та професійній реалізації, психологічній стійкості.

Враховуючи сучасні вимоги до рівня професіоналізму педагогічних кадрів, їх мобільності, враховуючи мінливу ситуацію в освітньому середовищі, виникає необхідність доповнення існуючої системи закріпленням нормативних вимог до якостей особистості викладача вищого навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білозерська С.І. Особистісний потенціал у структурі особистості викладача. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. Том 32(71). № 1. 2021. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 87–93.
2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание: пер. с англ. М. : Прогресс, 1986. 422 с.
3. Борисова О.М. Про роль професійної діяльності в розвитку особистості. Психологічне формування і розвиток особистості. Львів : Освіта, 2002. 146 с.
4. Брюховецька О.В., Чаусова Т.В. Професійно значущі якості особистості викладача вищого навчального закладу. Післядипломна освіта в Україні. 2012. No 1. С. 74–78.
5. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти). Харків : Основа, 1998. 300 с.
6. Гнезділова К. Формування особистісних якостей майбутнього фахівця. Вища школа України в умовах глобалізації та інтеграції : зб. матер. Всеукр. наук.-прак. конф. 27–28 березня. Черкаси : Вид-во ЧНУ, 2008. С. 150–152.
7. Леонова В.І. Наставництво як форма соціальної підтримки дітей у закладах соціального захисту. Інноваційна педагогіка. 2019. Вип. 13. Т. 2. С. 133–137.
8. Максименко С.Д. Генетико-моделюючий метод дослідження особистості. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2.13. С. 8–16.
9. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы. М. : Смысл: Альпина нон-фикшн, 2011. 496 с.
10. Рогов Е. И. Учитель как объект психологического исследования: пособие для школьных психологов по работе с учителем и педагогическим коллективом. М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. 496 с.
11. Савчин М.В. Здатності особистості : монографія. Київ : Академія, 2016. 285 с.
12. Фромм Е. Втеча від свободи. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288с.
13. Glazerman, S., Isenberg, E., Dolfin, S., Bleeker, M., Johnson, A., Grider, M., & Jacobus, M. (2010). Impacts of comprehensive teacher induction: Final results from a randomized controlled study (NCEE 2010–4028).
14. Snoek, M., Dengerink, J., & Wit, B. (2019). Reframing the teacher profession as a dynamic multifaceted profession: A wider perspective on teacher quality and teacher competence frameworks. *European Journal of Education*, 54, 413–425. <https://doi.org/10.1111/ejed.12350>